

Посленичке народне лирске песме

У овим лирским песмама садржина је углавном везана за разне врсте радова којима су се наши преци бавили. Певало се о чувању стоке, вршидби, сетви, берби, а касније с развитком занатства, певало се и о кујунџијама, сајџијама, трговцима и сл.

Наши преци многе послове у пољу вршили су заједнички, колективно — **мобама**. Приликом таквих послова (окопавања кукуруза, косидбе и сл.), стварале су се песме које су биле у складу како с врстом посла, тако и с ритмом у раду.

Рад је у овим песмама величан као највећа радост. Оне су уносиле радно расположење.

„Жито желе лијепе дјевојке,
жито желе, житу говориле:
„Ми те желе, а ми те не јеле,
нег’ отишле у дворове б’јеле,
свака свога драгог дочекала,
а с драгијем радост причекала“

Жетелице се благосиљају

Уз радно расположење, у песмама о раду налази се мотив такмичења. Такмичили су се стари и млади, мушко и женско, али највише момци и девојке. Према овим песмама, у такмичењу је била издржљивија девојка и увек побеђивала. Поред такмичења у њима се налазе љубавна осећања момака и девојака.

„Наджњева се момак и девојка:
момак најње двадесет и три снопа,
а девојка двадесет и четири...
Кад ујутру бео дан освану,
момак лежи ни главе не диже,
а девојка ситан везак везе.“

Светлана Стевић Вукослављевић, најбољи извођач и познавалац српских изворних песама, прича како су песме биле саставни део одрастања деце у њеном крају. Како је свако дете морало да зна неколико песама, без обзира да ли је певало или не. Све што се радило, радило се уз песму. Песма није служила само да се људи веселе. Она је имала много дубљи значај. Преко ње су се слале поруке, она је била чувар корена, а мотивисала је на један посебан начин.

“ Можете да замислите, жетва као најтежи женски рад, ради се кад је сунце најјаче, јер се жури да киша не ухвати жито. И у том кад звезда упече, кад капље зној на земљи са човека, у том тренутку певач се огласи песмом. Запопева неко на жњетви. То је истовремено снага и молитва. То је сад тешко замислити. Сад немамо жетеоце. Сад то раде комбајни. У то време, кад сам ја била дете и девојка, жетва је била та о којој сад ја говорим, кад певач запопева песме свима се подигне коса на глави. Али та снага која тог истог часа прође од небеса кроз обичног човека на њих, то је толико величанствено да то може

да се доживи само за време молитве у Цркви. Тог истог часа жњетвари лете кроз жито, песма носи све. Она је онда једнака молитви“.

– Израз попевање или пупевање уместо певање, довољно говори о томе шта је смисао песме-прича Светлана.-

Као када дрвеће пупи, најављује отварање тако се и песмом најављује нешто ново. Онај ко пева, отвара душу и кроз песму казује оно што је људима потребно. За различито доба године, дана, празнике, постоје различите песме и оне се певају само тада. Било је незамисливо да неко о Божићу запева неку летњу песму коју су, рецимо, певали косиоци.

Моба

Каже се: „Сложне руке кућу граде!“ Тако се ни моба не може замислити без сложних руку. Мобе су у ствари радови које обавља већи број радника или „мобара“, односно, како народ каже, где се позајима, ја теби помогнем, а кад стигне код мене, ти мени. Прилике за сазивање мобе су најчешће жетве, мада се моба сазива и приликом копања темеља за кућу, сређивања вуне, комидби кукуруза, вршају, прављењу цигле, копању итд.

У прошлости приликом жетви, на мобу су се радо одазивали момци и девојке јер жетве су биле највеселије, а и прилика да се млади састају и забаве. Отимали су момци и девојке једни другима руковети из руку да би показали ко је бољи жетелац. Док су српови летели у вредним рукама, младост је певала не знајући за умор.

„Жањи мобо једно уз другога,
не остали једно без другога!“

Овај занос момака и девојака још више су подстицали свирачи (бубњар и фрулаш) који су некад по цео дан свирали и забављали мобаре.

На моби се знало ко који посао треба да обавља — „жетеоци“ су жели пшеницу, „прожињари“ су је „прожињали“, „ужегари“ су правили ужад, „везиоци“ су скупљали руковети у сноп и везали га, „петичари“ су снопове петичили („слагали у њиви“) итд.

Када се жетва заврши, весеље не престаје. Девојке узимају венце које су у дан исплеле (од пшенице) и стављају момцима на главе и одлазе домаћиновој кући певајући. Када дођу, прво се обавља молитва у дворишту куће. Молитву обично чита домаћин или неко старији захваљујући Богу на роду и што је време послужило. После молитве је вечера, а по вечери настаје „село“ које траје до зоре.

Прела

У јесен или зиму, пошто се обаве сви пољски радови организују се прела. Прела су се правила онда када је било доста вуне, а домаћица сама није могла да опрене јер у прошлости се држало доста оваца, чак и по стотину у домаћинству.

Домаћин би обично звао кога он хоће да му дође на мобу тј. прело да помогне. Позиву су се радо одазивале девојке јер после прела би настала игранка која остане да траје до зоре.

За време док су девојке преле, а у прошлости се није прела само вуна него и повесма од ћетена и кудеља, обично се причало, певало, слушале приче старијих жена из њиховог девовања, празноверице и кришом посматрале момке који су седели у другом делу собе са домаћином и старијим људима уз чашице „варенике“ или варене ракије.

Када се вуна сва опрене, јер, девојке су журиле да се посао што пре заврши, вечера се, а уз свирку свирале сви би се хватили у коло и играли до зоре.

(Наташа Стојановић)